

A-6659

Aiaviljade ja õitsevate lillede
k ü l v i t a b e l i d

Kokkuseadnud J. M. Jaanus.

Pääladu Hermannii raamatukaupluses, Tartus.

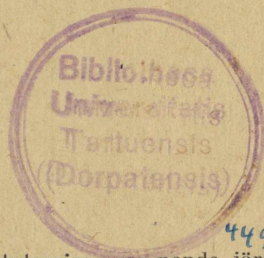
Aiaviljade ja õitsevate lillede
k ü l v i t a b e l i d

Kokkuseadnud J. M. Jaanus.

Pääladu Hermanni raamatukaupluses, Tartus.

A-6659.

Siin tabelis ülesantud külvi ja istutamise, aga nende järele ka valmimise ning õitsemise ajad ei ole ega saagi igakord täpsed olla: sest üks aasta ei ole teise sarnane. Ka ei ole meie isamaal, kuigi ta väikene, kliima ühtlane; vahe Valga- Tartu ja Tallinna aedniku tööde alguse vahel võib vahest paari nädala vältuseni venida. Mis puhtub sortidesse, siis olen oma praktikas paremaks leidnud nimetanud. Saagi suurus on ülesantud korralikult väetatud ja haritud maast.

J. M. JAANUS.

Aiaviljade väetus 10 ruutmeetri suuruse maatüki jaoks.

Kapsaste, võsukasvude (artischok, rhabarber, spargel, mangold) ja õunaviljadele peale 1 — 2 tsentneri laudasõnnikut antakse lisaks mineraalväetustena. Kunstväetus on kõige parem maa ümberkaevamise juures, umbes 2 nädalat enne istutamist, mullasse segada.

0,5 kg. 17% superfosfaati ehk 600 g. 16% toomasjahu, 300 g. 40% kalisoola, 400 g. väävlihapu ammoniakki ehk ammonsulfaatsalpeetrit.

Esimese muldamise juures päälisväetusena: 600 g natronsalpeetrit ja 200 g 40% kalisoola

Sibulate, juurik- ja juurkasvudele: 300 g 17% superfosfaati ehk 400 g. 16% toomasjahu, 250 g. 40% kalisoola, 200 g. natronsalpeetrit ehk väävlihapu ammoniaki ehk ammonsulfaatsalpeetrit

Esimesel ehk teisel konksimisel antakse 200 g. natronsalpeetrit väetusena.

Kaunviljadele: 200 g. 17% superfosfaati ehk 300 g. 16% toomasjahu, 200 g 40% kalisoola ja 150 g. natronsalpeetrit. Esimese ja teise konksimise juures anda 300 g. natronsalpeetrit.

Spinat- ja salatkasvudele hääs rammusas maas: 150 g. 17% superfosfaati ehk 200 g. 16% toomasjahu, 150 g. 40% kalisoola ja 150 g. väävlihapu ammoniakki.

Väga tarvilik on talvel kergema maale 1 — 2 kg., aga raskema maale 3 kg. lupja anda.

Natronsalpeetrit tarvitatakse vahest päälisväetuseks ja peab siis hästi sissekonksima. Väävlihapu ammoniakki ja ammonsulfaatsalpeetrit võib ainult pikakasvuajalistepeenraviljadele päälisväetusena anda, sest et need väetused pikamööda mõjule tulevad. Sellepärast puistatakse nad juba maaharimisel mullasse.

Otsekohe pärispaigale külvatakse: porgandid, spinatid, hernerid, oad, kurgid, sibulad, petersellid, kõrbel, mustjuur, mainairid, kressid, redised, rõikad, oarchid.

Taimedena istutatakse: kõik kapsasordid, kaalid, salatid, sellerid, tomatid, koolrabi, laugud, suured sibulad, (Madeira, Bellegarde) tubakas.

Vilja tõud	Sordid	Idanemise võim kestab aastaid	Seemet ku- lub ruut m. peale grammi	K ü l v i a e g		Mitme päe- va pärast tärkab
				lavasse	peenrasse	
K a p s a s t a i m e d						
Lillekapsas	Haage kõige varas	3—5	3	apr 10	—	6—8
Peakapsas	Erfurti varane	—"—	"	" "	—	5—6
"	Glückstädter	—"—	"	" "	—	—"
"	Ulmi zentner	—"—	"	" lõp	—	—"
Virsing	Raudpea	—"—	"	" 10	—	—"
Roosikapsas	Herkules	—"—	"	—	mai lõpus	4—6
Kohlrabi	Viici valge klaas	—"—	1,5	" 10	—	—"
"	Goliath sinine	5—7	1,5	mais	—	—"
Kaal	Krasnoselski	—"—	1	apr. lõp	—	—"
Nairis	Mailänder	5—6	1	—	apr—mai	10—12
"	vürst Engalötschev	5—6	0,5	—	juuli lõpus	—"
S a l a t i d :						
Peasalat	Maikönig	3—5	1	apr. 10	—	4—8
J u u r - j a j u u r i k t a i m e d						
Peet	Egyptuse	4—5	1,5	—	mai 15	7—10
Porgand	Nantaise	3—4	1	—	apr. algul	10—12
Petersell	varane jäme	2—3	1,5	—	lume min j	14—18
Seller	Erfurti varane	4	1	märtsi 15	—	14—16
Rõigas	Stuttgardi valge	4—5	1,5	—	lume min j	5—8
"	Erfurti talve	4—5	1,5	—	juuni kesk	—"
Redis	Vürtsburgi hiigla	4—5	2,5	—	14 maistal	—"
Sigur	Braunschveigi	6	2	—	apr. 23	6—10
Skorzoner	parand. hiigla	1—2	4	—	võim vara	10—12
K a u n v i l j a d :						
Uba	Sevilla	3—4	25—30	—	mai keskel	8—14

viljad.

Pärispaigale istutamise aeg	V a h e sm.		Ridasid on peenras	Taimi on 10 jooksva meetri pik- kuses reas	Taimede arv 10 m. pik- kuses peenr.	Koristamise aeg	Saak 10 ruut meetrit kilogr.
	ridadel	taimedel reas					
mai 15	40	40	3	25	75	aug. lõpul	30
" "	30	32	4	34	136	juulis	40
" "	40	40	3	25	75	augustis	53
" lõp	60	50	2	20	40	sept lõpus	80
" 15	40	40	3	25	75	aug	35
juuni alg.	60	50	2	20	40	okt	30
mai 15	20	20	6	50	300	juulis	20
juunis	35	25	4	40	160	aug.	40
mai lõp	45	35	4	33	132	sept. lõp.	80
—	laiali	visates	—	—	—	juulis	—
—	20	20	6	50	300	4 kuu pärast	25
mais	20	20	6	50	300	juunis, juulis	—
—	20	10	6	100	600	oktoobris	25
—	20	10	6	100	600	juunis, juulis	25
—	20	15	6	—	—	okt. lõpul	20
mais	40	30	3	33	99	okt. — nov.	24
—	20	10	6	100	600	juunis	—
—	15	—	6	—	—	sügisel, okt.	—
—	—	—	—	—	—	juuni lõpul	—
—	20	13	6	76	456	okt algusel	40
—	30	12	4	83	332	sept — okt.	15
—	50 vagud.	30	—	33	—	130—140 päev.	15

Viljatõud	Sordid	Idanemise võim kestab aastaid	Seemet ku- lub ruut m. peale grammi	Külvi aeg		Mõtne päe- va pärast tärkab
				lavasse	peenrassa	
Türgiuba	Zucker-Perl Volg	2-3	15-20	—	juuni alg	6-8
Hernes	Ruhm von Vietz	} 5-9	20	—	kev. vara	8
"	Vunder von Am.		20	—	—"	"
Suhkru hernes	Erfurti kõige var		20	—	—"	"
Sibul taimed:						
Pärisibul	Raudpea	2-3	1-1,5	—	—	10-14
Tippsibul	harilik Vene	—	100	—	—	—
Küüslauk	harilik	—	100	—	—	—
Porro		2-3	3	apr	—	12-15
Talisibul	Allium fistulosum	—"	3	"	—	—"
Murulauk	harilik	—"	—	märtsis	—	10-14
Õun taimed:						
Tomat	Spark's Earliana	3-4	2-4	apr 20	—	6-8
Munavili	Nev-York violett	—"	2	" 10	—	18-20
Kõrvitstaimed:						
Kõrvits	Kreeka pikerg.	5-8	4-5 tera	apr. 10	—	6-8
Vesime'oon	Pjätigorski	5-8	2	märts 15	—	—"
Kurk	VjäsNIKovi	5-8	1	—	juuni 2	—"
Mugultaimed:						
Kärtul	Atlanta	—	6 tükki	toas idand	mai 14	—
Maapirn	roosa ehk valge	—	4 "	—	—"	—
Maitsetaimed:						
Till		2-3	1	—	mai 14	8-10
Majoraan		2-3	1	apr.	—	10-12
Spinat	Goliath	4-5	5	—	apr.— mai	5-6
Rhabarber	Monaarh	—	—	—	apr.	8-10

viljad.

Pärispaigale istutamise aeg	Vahe sun		Ridasid on peenras	Taimi on 10 jooksva meetri pik- kuses peenr.	Taimede arv 10 m. pik- kuses reas	Koristamise aeg	Saak 10 ruut- meetrit kilogramm.
	ridadel	taimedel reas					
—	50	40	3	25	75	juuli — aug	10
—	50	15	2	70	140	septemb	10
—	50	15	4	70	280	aug. lõpul	10
—	50	15	2	70	140	aug.	—
mai algul	20	10	6	100	600	juuli lõp.	15
mai keskel	20	15	6	77	462	— „ —	15
„ „	15	10	8	100	800	aug.	—
„ „	30	15	4	77	308	aug. — okt.	15
„ „	30	15	4	77	308	—	—
„ „	peenr. p	15	—	—	—	—	—
juuni 2	50	50	2	20	40	aug.	30
— „ —	„	„	„	„	„	aug. — sept.	—
— „ —	üksikult	1 — 2 m.	kau	gusele	—	juuli — aug	40
soojas la	vas kas	vatada	—	—	—	—	—
—	60	20	2	50	100	juuli — sept.	16
—	50	35	—	—	—	juuli — aug	20—30
—	50	35	—	—	—	—	15
—	laiali kül	vata	—	—	—	suvel	—
mais	20	15	6	77	462	juulist	—
—	25	25	4	—	—	juunist	—
sügisel	—	100	—	—	—	—	—

Lilled nimed ja soovitatavad sordid	Idanemise võime kest- vus aastates	Külvi aeg	Kuhu külvata
<i>Aeroclinium roseum</i> fl. pl. albo	2	märts, aprill	sõn lavasse
<i>Adonis vernalis sibirica</i>	2	märts	kaussi
<i>Ageratum</i>	2—3	"	"
<i>Agrostemma coeli rosa</i>	2—3	aprill	pools. sõn. lav.
<i>Alonsõa Varseviczii</i>	—	märts, aprill	s sõn 'lavasse
<i>Alyssum maritimum</i>	2—3	aprill	— " —
<i>Amarantus caudatus</i>	3—4	märts	kasti
<i>Ammobium alatum</i>	—	märtsi lõpp	sõn. lavasse
<i>Anagallis grandiflora coerulea</i>	2	aprilli keskel	— " —
✓ <i>Antirrhinum majus</i>	2—3	märts	kaussi
<i>Asperula azurea</i>	2—3	aprilli lõpp	jah sõn. lavasse
<i>Balsamina Ipâtiens</i>	2—3	märtsi 2. pool	s. sõn. lavasse
✗ <i>Brachycõme iberidifolia</i>	—	märts	ps. " "
<i>Calceolaria scabiocefõlia</i>	—	"	kaussi
<i>Caléndula officinalis floreplena</i>	—	mai	peenrasse
✗ <i>Calliõpsis bicolor</i>	—	märtsi lõpp	kasti
✓ <i>Callistephus chinensis</i> (hiina aster)	2—3	märts, aprill	"
<i>Campanula Medium</i>	2—3	aprill	taime peenr.
<i>Celsia cristata</i>	—	"	kasti
<i>Centaurea cyanus flore pl.</i>	—	"	sõn lav.
<i>Centranthus macrosiphon</i>	—	aprill, mai	j. sõn. lav.
<i>Cheiranthus annuus</i> (sui levkoi)	—	märts, aprill	potti
✗ <i>Chrysanthemum coronarium</i>	—	aprill	kasti
<i>Cineraria hybr. nana grandiflora</i>	—	märts	kaussi
<i>Clarkia elegans</i>	2—3	aprill	sõn. lav.
<i>Cliañthus flore albo rubro-marginato</i>	—	vee-br. lõpp	potti
<i>Clintõnia pulchella</i>	—	märts, apr.	kaussi
<i>Cobáela scandens</i>	—	märts	sõn. lavasse
<i>Collinsia bicolor verna</i>	3—4	"	kaussi
<i>Commelinõ coelestis Willd.</i>	—	"	sõn. lavasse
<i>Convõlvulus tricolor roseus</i>	3—4	mai	peenrasse
<i>Cosmidium Burridgeaõnum</i>	—	märts	sõn. lavasse
<i>Cõsmos bipinnatus purpureus</i>	—	märts, aprill	— " —
<i>Dianthus laciniatus</i>	—	märts	kaussi

lilled.

Mitmendal päeval tärvakab	Pärispaigale istutamise aeg	Missugust		Istutamise kavgus sm.	Pikkus sm	Õitsemise aeg
		seisukohta nõuab	mulda vajab			
5-6	mai 1 pool	päik paist.	liiv. nõmme	10	25-50	juuni-aug
14-16	mai	poolvarjul.	läbilaskjat	15	10-15	mai-juuli
8-10	„	päik paist.	kobedat	20	15-20	juuni-sept.
6-8	„	—, —	kob. hivak.	—	25-30	juuli, august
10-12	mai keskel	—, —	kuiva	—	60-90	suvi läbi
6-10	mai	—, —	rammusat	—	—	juulist sügis.
6-8	„	—, —	„	40-50	70-120	juulist-okt.
6-8	„	—, —	sõn mulda	25	50-60	—, —
14-16	mai lõpp	—, —	savi-lubja	12-15	25	juul.-sept.
8-12	mai	—, —	kerget	20-30	50-75	juun.-sept
8-10	„	—, —	kobedat	—	—	juun ja juul.
5-7	„	—, —	ram aiam.	25-30	25-50	juunist sept.
—	„	—, —	—, —	—	—	—
6-10	„	poolviludat	lavamulda	—	20-50	juun.-aug.
5-8	„	päik paist.	aiamulda	—	30-50	terve suvi
5-8	„	—, —	„	30	70-80	juulist alates
10-14	„	—, —	vana väet	20-25	15-60	juun-sept.
7-12	aug keskel	—, —	head aiam	30	40-80	2 a. juun — a.
6-8	juuni keskel	—, —	kobedat	20-30	50	juul ja aug
6-12	mai	—, —	head aiam.	15	20-70	juun.-okt
5-8	mai lõpus	—, —	—, —	6-10	30-40	juun-aug.
6-8	mai keskel	—, —	komposti	25	25-30	juuni ja juuli
8-12	—, —	—, —	lep. iga mul	30	60-100	terve suvi
8-10	mai	—, —	kompost	15-20	10-30	juuli ja aug
6-8	mai keskel	—, —	aiamulda	10-15	30-40	—
—	mai algus	päik paist	savik. nõm	—	—	juun-aug.
6-8	mais potti	—, —	head aiam	—	—	—
12-16	mai lõpp	sooja paika	lavamulda	—	7-8	juun-okt
8-12	aprilli keskp	päik. paist.	niiskepäral.	—	30	kevadep
—	mai	—, —	—	—	30	juun.-sept.
6-8	—	—, —	—	30	—	—
—	mai	—, —	igat aiam	30	70-80	juun-sept.
8-12	mai keskel	—, —	lavamulda	50-60	100-110	juunist-okt.
2-3 n.	mai	—, —	savikat	20-25	40	juun.-aug

Lilled nimed ja soovitud sordid	Idanemise võime kest- vus aastates	Külvi aeg	Kuhu külvata
<i>Dianthus chinensis</i>	—	märts	kaussi
„ <i>plumarius</i>	—	„	„
✓ <i>Eschscholtzia Mandarin</i>	3	märts, aprill	kasti
<i>Eucharidium grandiflorum</i>	—	mai	peenrasse
✓ <i>Gaillardia picta Lorenàiana</i>	1	märts	s sõn lavasse
<i>Gamólepis Tagetes</i>	—	märts, aprill	—, —
<i>Gazania splendens</i>	—	aprilli algus	—, —
<i>Godétia rubicunda</i>	2—3	märts	kaussi
<i>Gomphrina globosa</i>	—	„	sooja lavasse
✓ <i>Gypsophila elegans</i>	2	märts, apr.	pärispaigale
<i>Heliánthus annuus fl. pl.</i>	2—4	apr. mai	—, —
<i>Helichrysum bracteatum</i>	—	aprill	ps. sõn. lav.
<i>Iberis coronaria</i>	2—3	„	pärispaigale
<i>Impatiens Balsamina fl. pl.</i>	3—8	märts, aprill	kasti
<i>Ipomèa purpurea</i>	3—4	mai	peenrasse
<i>Kóchia trichophila</i>	—	aprill	kasti
<i>Lathyrus odoratus</i>	3—4	aprilli lõpp	pärispaigale
<i>Lavatera trimestris</i>	—	märts, aprill	kasti
<i>Leptósiphon aureus</i>	—	aprill, mai	pärispaigale
<i>Leptósyne maritima</i>	—	märtsi keskel	pools lavasse
<i>Linaria maroceaná rosea</i>	2	mai algul	pärispaigale
✓ <i>Linum grandiflorum</i>	5—6	mai	—, —
✓ <i>Lobelia Erinus fl. pl.</i>	3—4	märts, aprill	sõn. lavasse
<i>Lupinus nanus</i>	3—4	mai lõpp	pärispaigale
<i>Málope grandiflora alba</i>	—	aprill, mai	—, —
<i>Maurándia Barclayana</i>	2	märts	kaussi
<i>Mesembriánthemum tricolor</i>	3—4	„	„
<i>Mimulus tigrinus grandiflorus</i>	3—4	aprill	sooja lavasse
<i>Mina lobata</i>	—	märtsi alg.	—, —
<i>Mirabilis Jalapa; M hybrida</i>	2	aprilli I pooles	sõn lavasse
<i>Myosótis alpestris</i>	2	aug. keskel	peenrasse
<i>Nemóphila insignis</i>	3—4	aprilli lõpp	ringistusse
<i>Nicotiána macrophylla</i>	3—4	märts, aprill	kasti
<i>Nigélla damascéna fl. pl.</i>	2	aprill, mai	pärispaigale

lilled.

Mitmen- dal päe- val fär- kab	Pärispaigale is- tutamise aeg	Missugust		Istutamise kaugus sm.	Pikkus sm.	Öitsemise aeg
		seisukohta nõuab	mulda vajab			
6—8	mai keskel	päik. paist.	igat aiam	20	20—35	juun.—aug.
10—14	mai	— „ —	— „ —	—	—	— „ —
8—14	„	— „ —	liivakat	20	20—40	juul.—sept.
—	—	— „ —	hääd aiam	—	—	juul—aug.
10—12	mai keskel	— „ —	— „ —	20—30	30—40	—
—	mai	— „ —	—	—	16	juuni, juuli
—	„	— „ —	—	—	—	— „ —
10	„	— „ —	kobedat	20	35	juun—aug.
—	juuni	— „ —	lavamulda	—	40—45	—
—	—	— „ —	kerge lubjak.	—	40—50	—
5—6	—	— „ —	—	—	175—200	juulist—süg
6—8	mai kesk.	— „ —	kob. kuiva	25	20—50	juun—aug
5—8	mai	— „ —	savik. liiva	10—20	25—30	juuli ja aug.
5—7	mai 2 pooles	— „ —	lavamulda	—	—	suvest süg.
6—8	—	— „ —	lehemulda	25—30	—	juul.—okt.
12	mai	— „ —	savikat	40—50	120	juun—aug.
8—10	„	— „ —	vana ramul.	25—30	100—200	juun.—süg
6	„	— „ —	iga kuiv m.	35—40	80—100	juul.—sept.
—	„	— „ —	—	30	30—40	juun—aug.
—	„	— „ —	—	—	30—40	— „ —
—	—	— „ —	—	10—15	—	—
6—8	—	— „ —	kobedat	10—15	30	juun—sept
10—12	mai	— „ —	rammusat	6—8	10—12	mai
6—10	—	— „ —	„	—	25	juun. ja juul
6—8	—	— „ —	„	—	100	juul.—sept.
15—20	mai	— „ —	„	—	300—400	—
8—10	mai keskel	— „ —	kuiva	5	10	juun ja juul
8—10	— „ —	poolvarj.	kerget	15—20	12—15	—
2—4 n.	mai 2 pool	sooja	kobedat	—	100—250	terve suvi
8—10	mai keskel	„	kerge. ram	50	50	—
10—20	järgm kev	—	—	20	—	suvel
8—10	—	päik paist	kerget	—	5—8	—
6—8	mai 2 poolel	poolvarj.	rammusat	—	180—200	—
12—14	—	päik paist.	kergepoolist	20	30—50	juun—sept.

Lilled nimed ja soovitud sordid	Idanemise võime kestvus aastates	Külvi aeg	Kuhu külvata
<i>Nolana atriplicifolia</i>	—	aprill, mai	pisuk. potti
<i>Oenothera tetraptera</i>	—	aprillist juunini	pärispaigale
Papáver paeoniflora fl. pl	3—5	märts	kaussi
<i>Petúnia hybrida grandiflora</i> fl. pl.	3—4	„	„
<i>Phacelia grandiflora</i>	—	aprill, mai	pärispaigale
<i>Phlox Drummondii</i>	1—2	märts, aprill	kaussi
<i>Portúlaca grandiflora plena</i>	4—5	apr. lõpp, mai	pools lavasse
<i>Pyréthrum parthenifolium aureum</i>	1	märts	kaussi
<i>Resèda odorata</i>	3—4	märtsis potti ehk	apr. pärispaigale
<i>Rhodanthe maculata alba</i> fl. pl.	—	märts	sõn lavasse
<i>Salpiglossis variabilis</i>	4—5	aprill, mai	peenrasse
<i>Sanvitália procumbens plenis compacta</i>	2	märts, aprill	potti
<i>Scabiósa atropurpurea nana plena</i>	2—3	—, —	sõn. lavasse
<i>Schizanthus papilionaceus</i>	—	aprill	tuppa kasti
<i>Senécio elegans</i> fl. pl.	3—4	aprill, mai	pools lavasse
<i>Siléne pendula nana compacta</i> fl. pl.	—	aprill	—, —
<i>Solánium atropurpureum</i>	—	märts	kaussi
<i>Spèrgula pilifera</i>	3—4	aprilli lõpp	peenrasse
<i>Státice sinuata</i> ; <i>S. Suvorovi</i>	2	märts, aprill	sõn lavasse
<i>Tagétes patula n. grandifl. pl. Goldball</i>	3—4	—, —	pools lavasse
<i>Thunbèrgia alata</i>	—	aprill	—, —
<i>Tropaeolum canariense</i>	—	„	kaussi
<i>Verbéna hybrida compacta</i>	2—4	märts	potti
<i>Viola tricolor maxima</i>	2—3	vebruar	„
<i>Viscária oculata</i>	2—3	aprill	„
<i>Xeránthemum annum</i>	2	„	jah lavasse
<i>Zinnia elegans</i>	3—4	„	—, —

lilled.

Mitmendal päeval tärkab	Pärispaigale istutamise aeg	Missugust		Istutamise kaugus sm.	Pikkus sm.	Õitsemise aeg
		Seisukohta nõuab	mulda vajab			
—	mais ühes m.	sooja	kerge. ram.	—	maad m	juul. — sept.
12—16	—	päik paist	igat aiam	25—30	25—30	juun. — aug.
5—8	mai	—,,—	—,,—	20	90—100	—,,—
12—14	mai keskel	—,,—	sõn mulda	20—25	50—100	maist—okt.
10—16	—	—,,—	hääd aiam.	—	30—70	juulist—sept.
2—3 n.	mai keskel	—,,—	vana ram	25—30	40	juunist—sept
5—6	—,,—	—,,—	kerget	15—20	10—15	—
—	mai	päik paist.	rammusat.	—	15	—
8—12	„	—,,—	kuiva sooja	—	20—30	juunist—süg.
—	mai keskel	—,,—	—	—	25—30	—
10—12	—	—,,—	kerge. humm.	35	100	juuli, aug.
8—10	mai	—,,—	igat h m.	10—15	6—10	—
8—10	„	—,,—	igat mulda	25—30	30—40	juul—okt.
10—12	„	poolvarjul.	liivak. raba	20—25	60—80	juun.—sept.
6—8	mai lõpp	päik. paist.	ramm. aiam	20—30	50	juul.—okt.
6—10	mai	—,,—	igat aiam.	15	—	mai ja juun.
12—16	mai lõpp	poolvarjul.	kompostm.	20—25	15	juuni l.—süg.
6—8	—	—	—	15—20	3—6	terve suvi
10—14	mai	—	läbilaskjat	—	60	juuli, aug.
4—6	mai l. juun a	päik. paistel	kõd sõn. m	20—25	30	—
12—16	mai lõpp	—,,—	liivak. lehem	50—80	150	juunist—sept
6—8	mai	—,,—	rammusat	30—40	150—200	juulist—süg.
14—28	„	—,,—	kobedat	20—25	—	juulist—sept.
12—20	„	—,,—	liivakat	10—15	10—20	suvi läbi
6—8	„	—	—	—	—	—
6—8	„	päik. paist	kuiva	25	50—60	juuni ja juulj
5—6	„	—,,—	kobedat	20—30	30—100	juun—süg.

Lilled nimed ja soovitatavad sordid	Idanemise võime kest- vus aastates	Külvi aeg	Kuhu külvata
<i>Acanthus mollis</i> ; <i>A. spinosus</i>	4—5	veebruar	kaussi
<i>Achilléa Ptarmica</i> fl pl	—	aprill, mai	peenrasse
<i>Aconitum Napellus</i> ; <i>A. variegatum</i>	1	august	kaussi
<i>Adonis vernalis</i>	2	mai	peenrasse
<i>Agrostemma coronaria</i>	2—3	aprill	"
▷ <i>Althaea rosea</i> fl pl Chater's	3—4	mai, juuni	kasti
<i>Alyssum saxatile</i>	2—3	aprill, mai	jah. sõn. lav.
<i>Anemone japonica</i>	—	seemn. val jär.	peenrasse
<i>Aguilegia chrys</i> ; <i>A. alp</i> , <i>A. hybr.</i> fl pl	2	mai	"
<i>Arabis alpina</i> fl pl	2—3	juuli	"
<i>Arméria Lacheana</i>	—	mai	"
<i>Asclépias syriaca</i> ; <i>A. tuberosa</i>	—	"	"
<i>Asperula odorata</i>	2—3	juuli	varj. peenrasse
<i>Aster alp.</i> ; <i>A. horizon</i> hybr <i>A. grand.</i>	2—3	märts	sooja lavasse
<i>Astilbe Arendsii hybrida</i>	—	"	kaussi
<i>Bellis peren rosea</i> fl pl, <i>B. Schneeball</i>	—	juuli	"
<i>Campánula nobilis</i>	2—3	mai	potti
<i>Catanánche coerulea</i>	—	"	"
<i>Centaurea montana</i>	—	märts	lavasse
<i>Centranthus angustifolia</i>	—	"	kasti
<i>Cerástium tomentosum</i>	—	"	"
<i>Cheiranthus cheiri</i> (kuldlakk)	—	aprill	"
⊕ <i>Coreópsis lanceolata</i>	—	märts, aprill	sõn. lavasse
<i>Cortúsa Matthioli grandiflora</i>	—	seemn valmim	peenrasse
<i>Cuphia strigulosa</i>	—	märts	kaussi
<i>Delphinium grandiflorum</i> (chinense)	2	mai lõpp	peenrasse
<i>Dianthus barbatus</i>	2	mai—juuni	"
„ <i>Caryophyllus</i> fl pl	2	mai	"
<i>Dictamnus Fraxinella grandiflorus</i>	—	seemne valmim	"
<i>Digitális gloxiniifl maculata superba</i>	2	mai	"
<i>Diélitra (Dielitra) spectabilis</i>	lüh aeg	seemne saamisel	kasti
⊕ <i>Dorónicum caucasicum</i>	—	märts	kaussi
<i>Echinops Ritro</i> ; <i>E. sphaerocephalus</i>	—	juuni	peenrasse
<i>Erigeron aurantiacus</i>	—	mai	"

lilled.

Mitmendal päeval tärkab	Pärispaigale istutamise aeg	Missugust		Istutamise kaugus sm.	Pikkus sm	Õitsemise aeg
		seisukohta nõuab	mulda vajab			
—	mai	päik. paist.	kobed ram	—	80	aug—sept
8--10	august	— „ —	harilikku	—	35—50	juunist sügis
1 aasta	—	— „ —	niiskepäral	—	100—160	juul.—sept.
14—16	august	— „ —	—	—	10—15	kevade vara
6—8	mai	— „ —	kob liivam	—	25—60	juuli—aug
10—14	2 a. mais	— „ —	rammusat	100	180—200	juuli—sept
5—6	august	— „ —	kuivapäral	—	20—30	aprill ja mai
—	—	poolvarjulist	kobedat	—	80—90	sügis
10—14	suve lõpp	päik paist	saviliiva	—	30—80	2 a m.—juul.
5--6	august	— „ —	—	30—40	30	apr, mai
6--8	juuli	— „ —	vana ramm.	15—20	30—40	2 a. m.—juul.
10—14	sügisel	poolvarjul	sav mätasm.	60	150 ; 60	juul.—sept.
8—10	„	varjulist	—	—	—	—
10—14	mai	päik. paist	rammusat	15—20	18—60	juun.—sept
14—20	„	poolvarjul.	iga aiam.	20	50	juuli—aug.
6—8	august	päik paist	har aiam.	12—18	15	terve suvi
7—10	„	— „ —	bääd aiam.	30	38	juuli—aug.
—	2 kevadel	— „ —	kuiva lubj.	—	40	juun—aug.
6—7	mai	— „ —	rammusat	—	40	mai—juuni
5—6	„	— „ —	kuivapools	20	80	terve suvi
14—16	„	—	—	—	—	mai—juuni
6	mai, juuni	päik paist.	savikat	25	40—70	2 a. mai—j.
8—10	mai	— „ —	rammusat	25—30	50	juul—sept
—	—	poolvarjul.	niisket	—	—	mai—juuni
12—16	mai	päik paist.	—	—	30	juulist—okt.
14—18	aug. lõpp	— „ —	rammusat	30—50	60	aug.—okt
8—10	aug.	— „ —	savimulda	20—25	30—40	juuni aug.
2—3 n.	juuni—juuli	— „ —	kob. savim	20—25	30—40	2 a juul, aug.
—	—	— „ —	head aiam	—	50—60	3. aastal
—	august	— „ —	kuiva	30—40	50—120	2 a j.—aug.
tihti 1 a.	„	vähe varjul.	kob savim.	—	85—100	juun—aug.
—	mai	poolvarjul.	kerget	—	25—40	mai ja juun.
8—10	aug. keskel	päik paist	lep. iga mul.	60—70	100—150	2 a. jl.—sept.
8—10	augustil	— „ —	— „ —	30	25	2 a. suvi läbi

Lilled nimed ja soovitatavad sordid	Idanemise võim kestab aastaid	Külvi aeg	Kuhu külvata
Gaillardia gradniflora Rheingold . . .	1	märts, aprill	kaussi
Gentiána acaulis ; G. Freyniana . . .	1	september	sõn. lavasse
Georgine, Dahlia variabilis	2	märtsi 1 aprill	—, —
Geranium lancastricense ; G. striatum	3	märts	kaussi
Géum coccineum fl. pl. Feuerball . . .	—	apr juunini	peenrasse
Gypsophila paniculata fl. pl.	2	mai	„
Heliánthus multiflorus fl. pl.	2—4	märts	kaussi
Hellibarus niger ; H. colchicus . . .	lüh aeg	valmimis. l	„
Hésperis matronalis fl. albopleno . . .	3—4	mai—juuni	peenrasse
Heuchera sanguinea	—	märts, aprill	kasti
Iberis sempervirens	2—3	apr. mai	jah sõn. lav.
Incarvillea	—	apr	kaussi
Inula (aalant) Helénium	—	märts	„
Iris pumila hybrida	2	valmimisel	—
Linària (naistejuuks) triornithóphora	2	sügisel	potti
Linum (lina) perenne albifl. ; L. campan.	5—6	mai	„
Lobelia cardinalis ; L. fulg. Queen Vict	3—4	märts	potti
Lupinus polyphyllu ; L. macrophyllus	—	mai ja juuli	pärispaigale
Luchnis chalcedonica	2—3	juuni	jah lavasse
Matthiola incána (t. levkoi) suureõiel.	3—4	apr. algus	—, —
Mirábilis Jalapa	2	aprilli lõpp	pools. lavasse
Monárda didyma	2—3	mai	peenrasse
Myosótis alpestris alba ; M. pal. semperfl.	2	„	taime peenr.
Orúbus vernus albus ; O. luteus . . .	3—4	mai algul	—, —
Paeónia officinalis ; P. albifl. (P. sinensis)	—	märts	potti
Papáver (moon) bract ; P. orientale. nudicále	3—4	aprill	„
Põntstemon Harvegi hybridida	2	märts	sõn. lavasse
Phlox decussata hybr.	—	okt algul	potti
Polemónium coeruleum	—	apr.—juunini	peenrasse
Potentilla atrosanquinea	2	mai—juuni	kasti
Primula elatior calycantha	2	mai	peenrasse
Pyrethrum roseum fl. pl.	1	„	„
Rudbeckia purpurea	—	„	jah lavasse
Salvia splendens ja argentea	2—3	veebr., märts	kasti

lilled.

Mitmendal päeval tärkab	Pärispaigale istutamise aeg	Missugust		Istutamise kaugus sm.	Pikkus sm	Õitsemise aeg
		seisukohta nõuab	mulda vajab			
10-12	aug lõpp	päik paist.	kob. liivam	30	50	juuli, aug.
2 kev.	mai	—, —	savik lehem.	10-15	15	mai—juuli
12-14	„	—, —	rammusat	80	50-200	juul.—kül.
10-14	„	—, —	l. iga mul.	—	—	suvel
10-12	järgm. kev.	—, —	sav liivam.	25	25-50	2 a. mai—j.
6-10	juuli	—, —	lubj savim	40-60	100	2 a-juuli—a.
5-6	mai	—, —	iga aiam.	50-60	125	juuli—sept.
150	„	poolvarjul	lehemulda	25-30	20-30	—
5-6	aug kesk	—, —	iga h muld	30-40	60-70	2 a. juunist
10-12	mai	päik. paist.	liivakat	20	25-40	mai—juuli
6-8	—	—, —	sav. liivam	10-15	15-30	juuli—aug.
18	mai kesk.	—, —	lep. iga mul	25-30	50-70	2 a juunis
—	mai	—, —	—, —	—	—	—
1 a p.	—	—, —	kergepoolist	—	8-10	mai—juuni
—	mai	—, —	har aiam	—	60	—
8	2 kevadel	—, —	kobedat	50	120	poolest juun
10-12	mai lõpp	—, —	liiv savim.	—	60-100	juuli—sept.
10-12	—	—, —	kerg ramm.	30-40	40-150	juuni—juuli
12-18	aug	—, —	kobedat	30-35	60-80	2 a. juunist
8-10	kuu pärast	—, —	savikat	25	40	sept. apr. t. pot.
8-10	pooles mais	—, —	rammusat	40-50	70	aug külmani
10-12	aug	—, —	„	30-40	50-60	2. a. j.—aug
10-20	„	poolvarjul.	värsk. aiam	15	15-35	juun. kül.
8-10	järgm. kev.	—, —	huumusrik.	—	22-27	juuni—juuli
1 a. pär	—, —	lepib kõig.	kobedat	—	70-100	—, —
5-8	sügisel	päik paist.	„	50-60	30-150	2 a terve suvi
14-20	mai	poolvarjul.	rammusat.	25-30	60-100	juul—sept.
6-12 k	„	päik pais	„	15-20	60-120	—, —
10-12	august	—, —	vana ramm	25-30	20-50	maist—juun.
—	juul—aug	—, —	kobedat	—	50	2 a. terve suvi
—	august	poolvarjul.	„	16	—	järgm. kev.
12-16	järgm. kev.	päik. paist.	liivakat	25-30	50-120	juul.—okt.
12-20	august	—, —	lep. ig. mul.	40	80	juun.—okt
8-15	mai	—, —	rammusat	25-30	50-120	juul—okt

Lilled nimed ja soovitatavad sordid	Idanemise võim kestab aastaid	Külvi aeg	Kuhu külvata
Státice-elata; eximia; tatarica; speziiosa; incana	2	aprill	kaussi
✓ Viola cornuta Admiration ; V. c. alba	2	veebruari	potti
× „ odorata semperflorens	2	august	peenrasse
„ tricolor	2—3	juuli	„

Külvikord

Nagu põlluviljad, nõnda nõuavad ka aiaviljad oma edukaks kasvamiseks kindlat järjekorda: sest ühele taimel on värsket sõnikuväetust vaja, teine jälle seda ei kannata; mõned taimed kasvavad edukalt ainult siis, kui nad teatava arvu aastate järele endisele paigale tulevad; vastasel korral hakkavad nad pödema ja kannatavad mitmesuguste kahjulikkude mardikate all

Külvikord on see, et aias kasvatatavad viljad aasta-aastalt järgimööda selleks määratud maatüki päälle külvatakse või istutatakse, kusjuures sellekohane väetus ja harimine ees peab käima. See järjekord peab senikaua kestma, kuni taimed jälle oma esimese koha päälle tagasi tulevad. Järjekord võib mitmesugune olla, nagu üksiku osade järele, millesse aed on jaotatud, nõnda ka kasvatatavate viljade arvu järele. Kõigist külvikordadest vaatame siin kolme: kahepõllulist, kolmepõllulist ja neljapõllulist

2-he põlluline külvikord:

1 p ö l d Laudasõnniku väetus sügise sisse küntud Viljad: kapsad, kurgid kaalid, spinatid, salatid, peedid, suured oad.

2. p ö l d ilma väetusega ehk mineraalväetusega, kõik muud aiaviljad.

3-me põlluline külvikord:

1 p ö l d Sügisel sisseküntud laudasõnniku järele: kapsad, kurgid, kaalid, spinat, salat, peedid, suured oad.

2 p ö l d. Mineraalväetusega ehk ilma: porgandid, nairid, redised, röikad, koolrabi, petersell, sigurid, ka kurgid ja tomatid

3 p ö l d Mineraalväetusega ehk ilma: varased kartulid, küüslauk, porro-sibul, päris sibul, herned, oad.

4 ja põlluline külvikord:

1. p ö l d. Sõnniku väetus sügisel: kapsad, salatid, spinatid, artischokid

2 p ö l d. Kurgid, kaalid, redised, petersellid, koolrabi, tillid, sellerid, tomatid.

3 p ö l d. Porgandid, röikad, nairid, kartulid.

4. p ö l d. Herned, oad, sibulad, küüslaugud, kartulid.

lilled.

Mitmendal päeval tärkab	Pärispaigale istutamise aeg	Missugust		Istutamise kaugus sm.	Pikkus sm	Õitsemise aeg
		seisukohta nõuab	mulda vajab			
10—14	järg kev.	päik. paist.	lep. ig. mul.	40—50	30—50	juul —sept.
10—12	mai alg.	—,,—	aiamulda	15—20	15—25	suvi läbi
1 a. pär.	järgm. kev.	—,,—	liivakat	15—20	10—30	apr. mai, aug.
12—20	—,,—	—,,—	„	10—15	10—20	kev.—külm.

M. Hermann'i trükikoja trükk, Tartus 1929 a.

